

Nizâmülmülk Üzerine Bir Bibliyografya Denemesi

A Bibliographic Essay on Nizâmülmülk

Öz

Tarihte var olmuş tüm liderlerin, düşünürlerin, askerlerin ya da sanatçıların ölümlerinden sonra ne kadar süre hatırlanacakları, onların geleceğe bıraktığı miras ile ilişkilidir. Türk tarihinin önemli devlet adamlarından ve düşünürlerinden biri olan Nizâmülmülk'ün vefatından 931 sene geçmiş olmasına rağmen, hakkında hâlâ birçok akademik yayın yapıldığı ve isminden saygıyla bahsedildiği görülmektedir. Selçuklu devletine 29 yıl vezirlik yapmış olan Nizâmülmülk, askeri iktâ sistemini oluşturmuş, divan ve saray teşkilatını düzenlemiştir. Onun getirdiği bu yenilikler ardılı olan Türk devletleri tarafından da devam ettirilmiştir. Bu sebeple Türk idari teşkilatının kurucuları arasında ismi zikredilen Nizâmülmülk, bir devlet adamı olmasının yanında ilim ile de ilgilenmiştir. Hicri 467. yılda Sultan Melikşahla beraber astronomi bilginlerinin bir araya gelmesini sağlayan Nizâmülmülk, Sultan Melikşah'ın Celâlüddeve lâkabına nispetle Celâli takvimi adı verilen bir takvim düzenlenmesini sağlamıştır. Dönemin siyasi karışıklıkları neticesinde ehlişünnet ilmini canlı tutmak ve geliştirmek amacıyla kendi adıyla anılan Nizâmiye Medreseleri'ni kurmuştur. Türk dünyasına kattığı tüm bu idari ve ilmi değerlerin yanında gelecek hükümdarlara yol gösteren bir de siyasetnâme yazmıştır. Melikşah'ın isteği ile hazırladığı "Siyasetnâme" adlı eserinde devletin oluşumu, işleyişi, kurumları ile kurumların aksayan tarafları ve alınacak tedbirler hakkında günümüzde de etkisi hâlâ süren öğütler vermektedir. Türk dünyasına siyasi, askeri ve ilmi katkıları olan Nizâmülmülk'ün hakkında çeşitli bilim dallarında sayısız akademik çalışma yapılmıştır. Ancak bu çalışmaları sunan bir bibliyografya bulunmamaktadır. Oysaki akademik çalışma yapmak isteyen araştırmacılar öncelikle araştırmayı planladıkları konunun daha önce çalışılıp çalışılmadığını tespit etmeleri gerekmektedir. Çalışma konusu ile ilgili kaynakların listesine ulaşmak bu sebeple elzemdir. Bu nedenle bibliyografya çalışmaları araştırmacıların ilgi duydukları konuyla ilgili ilk müracaat ettikleri kaynakların başında gelmektedir. Selçuklular hakkında 2006'da Fazlı Konuş tarafından "Selçuklular Bibliyografyası" adlı bir kitap yayınlanmıştır. Ancak bu kitapta vezir Nizâmülmülk hakkında ayrı bir bölüm bulunmamaktadır. Bu çalışmada ise doğrudan ya da çalışmanın büyük kısmında Nizâmülmülk'ü ele alan kitap, kitap bölümü, lisans üstü çalışmalar, makale, bildiri vb. gibi eserler incelenip bunların tam kopyeleri verilmiştir. Konu hakkında pek çok araştırma yapılmış olmasına rağmen bu çalışmaları kapsayan derli toplu bir bibliyografya bulunmadığından dolayı bu çalışma türünün ilk örneğini oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Nizâmülmülk, Siyasetnâme, Bibliyografya, Vezir, Selçuklu Devleti

Abstract

How long the leaders, thinkers, soldiers or artists who have existed in history will be remembered after their death is related to the legacies they leave for the future. Although it has been 931 years since the death of Nizâmülmülk, one of the important statesmen and thinkers of Turkish history, it is seen that many academic publications are still made about him name is mentioned respectfully. Nizâmülmülk, who served as a vizier to the Seljuk state for 29 years, created the military iqtâ system and organized the divan and palace organization. These innovations brought by him were continued by the successor Turkish states. For this reason, Nizâmülmülk is among the founders of the Turkish administrative organization. Besides being a statesman, Nizâmülmülk was also interested in science. Nizâmülmülk, who brought together astronomy scholars together with Sultan Melikşah in the 467th year of the Hijri, ensured the arrangement of a calendar called the Celâli calendar in relation to Sultan Melikşah's nickname of Celâlüddeve. As a result of the political turmoil of the period, he established the Nizâmiye Madrasahs, which are named after him, in order to keep alive and develop the science of the Sunni. In addition to all these administrative and scientific values that he added to the Turkish world, Nizâmülmülk also wrote a book of advice that guides future rulers. In his work "Siyasetnâme," which was commissioned by Melikşah, Nizâmülmülk provides advice on the formation and functioning of the state, its institutions, and the weaknesses of those institutions, as well as measures that can be taken to address them. These insights continue to have relevance today. Numerous academic studies have been carried out in various branches of science about Nizâmülmülk, who made political, military and scientific contributions to the Turkish world. However, there is no bibliography presenting these studies. However, researchers who want to conduct academic studies must first determine whether the subject they plan to research has been studied before. For this reason, it is essential to reach the list of resources related to the subject of the study. For this reason, bibliography studies are one of the first resources that researchers refer to on the subject they are interested in. A book titled "Seljuks Bibliography" was published by Fazlı Talk about Seljuks in 2006. However, this book has no separate chapter about the vizier Nizâmülmülk. This study includes the book, book chapter, postgraduate studies, articles, papers, etc., which directly deal with Nizâmülmülk. The works such as these were examined and their full tags were given. Although there are many studies on the subject in Turkey, this study constitutes the first example of its kind, since no compact bibliography covers these studies.

Key Words: Nizâmülmülk, the Book of Advice (Siyasetnâme), Bibliography, Vizier, Seljuk State

Burcu ÖZTÜRK GENÇ

Öğretim Görevlisi, Sabahattin Zaim Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Tarih Bölümü/ Doktora Öğrencisi, Sabahattin Zaim Üniversitesi Tarih ve Medeniyet Araştırmaları/Lecturer, Sabahattin Zaim University Faculty of Humanities and Social Science Department of History /PhD Student Sabahattin Zaim University History and Civilization Researches burcuozturkgenç@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-0331-0229> <https://ror.org/00xvwpq40>

Makale Türü-Article Type: Derleme Makalesi/Review Article

Geliş Tarihi/Received: 25.01.2023

Kabul Tarihi/Accepted: 22.03.2023

Yayın Tarihi/Date Published: 25.03.2023

Atf / Cite as: Öztürk Genç, B. (2023). Nizâmülmülk Üzerine Bir Bibliyografya Denemesi. *Turkish Academic Research Review*, 8 (1), 231-245.

Değerlendirme/Peer-Review: Ön İnceleme: İç Hakem (Editörler). İçerik İnceleme: İki Dış Hakem/Çift taraflı körleme. Single anonymized-One internal (Editorial Board). Double anonymized-Two external.

Benzerlik Taraması/Plagiarism Checks: Yapıldı-Turnitin/Yes-Turnitin.

Yayıncı/Published: Published by Mehmet ŞAHİN Since 2016- Akdeniz University, Faculty of Theology, Antalya, 07058 Turkey.

Etik Beyan/Ethical Statement: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur. / It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited. Burcu Öztürk Genç

Çıkar Çatışması/Conflicts of Interest: Çıkar çatışması beyan edilmemiştir. / The author(s) has no conflict of interest to declare.

Finansman/Grant Support: Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır. / The author(s) acknowledge that they received no external funding in support of this research.

Etik Bildirim/Complaints: turkisharr@gmail.com

Telif Hakkı & Lisans/Copyright & License: Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmalarını CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır. / Authors publishing with the journal retain the copyright to their work licensed under the CC BY-NC 4.0.

Giriş

Türk ve İslam idari ve düşünce tarihinin önemli şahsiyetlerinden biri olan Nizâmülmülk adı ile bilinen Ebû Alî Kıvâmüddîn Hasen b. Alî b. İshâk et-Tûsî, 1018'de Horasan'ın Tûs kentine bağlı Râdkân köyünde doğmuştur. Babası Alî b. İshâk, Gazneli devletinin Tûs âmili ve Nûkan kasabası beyidir (Özaydın, 1999: 194; Şimşir, 2015: 70). İlk eğitimini babasından alan Nizâmülmülk, dönemin ilim merkezleri olan Halep, İsfâhan, Nişâbur ve Bağdat'ta Kur'an ve hadis dersleri almıştır. Bir hatip ustası olduğu kaynaklarda sık sık zikredilen Nizâmülmülk'ün anadili Farsça olmakla beraber Arapça'ya da hakimdir (Turan, 2019: 1). Devlet görevlisi olan babasıyla birlikte Gazneli coğrafyasının çeşitli bölgelerinde yöneticilik yaptığı bilinmektedir. Horasan'ın Selçuklular'ın hakimiyetine geçmesiyle Nizâmülmülk ve babası da bu devletin hizmetine girmiştir (Çaylak, A. ve Çelik, F., 2018: 425).

Nizâmülmülk Selçuklu Devleti'nin önemli sultanlarından Alparslan (ö.465/1072) ve Melikşah'a (ö.485/1092) toplam yirmi dokuz yıl vezirlik yapmıştır (Akdağ, 2020: 1022). Vezirliği boyunca Selçuklu Devleti dış sorunların yanında yerel ayanların güçlenmesi ile ilgili de mücadelelere sahne olmuştur. Selçuklular'ın bu mücadelelerden bir devlet düzeni ve hiyerarşisi ile çıkmasının mimarı ise Nizâmülmülk'tür. Onun vezirlik ettiği dönem adaletin ve emniyetin hâkim olduğu dönem olarak kabul edilmektedir. Onun bilgili, âdil, ahlâklı, cömert bir yönetici olduğu kaynaklarda vurgulanmaktadır. Kendisine başarılı ve güçlü vezirliğinden dolayı dönemin halifesi Kâim bi Emrillah tarafından "*mülkün, memleketin, ülkenin nizamı*" nı sağlayan anlamında *Nizâmülmülk* unvanı verilmiştir (Şimşir, 2015: 70; Çaylak, A. ve Çelik, F., 2018: 426; Şahin, 2021: 27). İslam âleminin bu büyük düşünürlerinden ve devlet adamlarından biri olan Nizâmülmülk, Bâtınilerle girdiği mücadeleden ötürü Nihâvend'de, Hasan Sabbah taraftarı bir genç tarafından hançerlenerek şehid edilmiştir (Şahin, 2021: 27).

Nizâmülmülk uzun vezirlik döneminde devlet idaresinde etkin bir rol oynamış ve çeşitli yenilikler getirmiş, muktedir bir idarecidir. O'nun getirdiği yenilikler Selçuklu Devleti'nden sonraki Türk devletlerinin müesseselerine örnek teşkil etmiştir. Bu yeniliklerin başında uygulamada olan ikta sistemini güçlendirmesi gelmektedir. Nizâmülmülk, askeri ikta sistemini oluşturarak Selçuklulara ve onun ardılları olan Türk devletlerine has bir sistem kurmuştur (Şahin, 2021:27).

Nizâmülmülk idari alanda Selçuklular'ın merkez (divan) ve saray teşkilâtını düzenleyerek, Türk-İslam devlet geleneğinin temellerini kurmuştur. Adli alanda ise İslâm geleneklerine uygun biçimde mahkemeler oluşturmuştur (Gökcan, 2018: 28). Ayrıca eğitim sisteminde de önemli değişiklikler meydana getirmiştir. Nizâmülmülk kurum olarak daha önce de var olan medreselerde Şii Fatımilerin, Sünni Abbasiler ve Selçukluları yıpratmak amacıyla çeşitli girişimlerde bulduklarını fark etmiştir. Medreseleri ehli-sünnet ilmini sağlamlaştırmak amacıyla devrin şartlarında bir vakıf okulu sayılabilecek içerikte sistemleştirmiştir (Özaydın; 2007: 188-191; Okumuşlar, 2008: 141; Şimşir, 2015: 70; Turan, 2019: 3). Medreseler dışında ülkede imâr faaliyetlerine önem veren Nizâmülmülk ribat, hastahane, hankâh, cami yaptırmıştır. Bilime çok önem veren Nizâmülmülk, Hicri 467. yılda Sultan Melikşah ile astronomi bilgilerinin bir araya gelmesini sağlamıştır. Sultan Melikşah'ın Celâlüddele lâkabına nisbetle Celâlî takvimi böylece düzenlenmiştir (Gökcan, 2018: 28).

Bir siyaset adamı olan Nizâmülmülk, Türk tarihinin en önemli siyasetnâmelerinden biri olan Siyâsetnâme adlı Farsça eseri Melikşah'ın isteği ile hazırlanmış ve 1092'de tamamlanmıştır (Şimşir, 2015: 71). Devletin oluşumu, işleyişi, kurumları ve kurumların aksayan tarafları, bu konularda alınacak tedbirleri anlattığı Siyâsetnâme adlı eseri 51 fasıldan mevcuttur. Her fasılda Nizâmülmülk düşüncelerini kıssalar ve örneklerle açıklamıştır (Gökcan, 2018: 29; Tabakoğlu, 2021: 403).

Nizâmülmülk uzun süren vezirlik hayatında devlet nizamı ve idaresine yaptığı katkılar, Türk ilim ve düşün hayatına getirdiği yenilikler ve sayısız imar faaliyetleri ile üzerine en çok araştırma yapılan Türk büyüklerinden biridir. Bu çalışmalar arasından doğrudan ya da eserin büyük bölümü Nizâmülmülk hakkında olan akademik yayınlar seçilmiştir. Bazı kaynaklar onun kurduğu kurumların ilk örneklerini ya da bu kurumların oluşturulmasındaki esas sebebi ele alındığından, dolaylı olarak Nizâmülmülk ile ilgili görülerek çalışma kapsamına alınmıştır. Çalışmada bibliyografya kaydı yazarın soyadına göre oluşturularak kayıtlarda bir standart vermek önemsenmiştir. Ancak yabancı kaynakların bazılarında ulaşılamamıştır. Bu sebeple ulaşılamayan kaynaklar, tesbit edilen yayının kaynakçasındaki hali korunarak çalışmaya aktarılmıştır.

Nizâmülmülk Literatürü Hakkında

Nizâmülmülk tarafından 51 fasıl halinde kaleme alınan Siyasetnâme adlı eser ilim dünyası tarafında 19. yüzyılda tekrardan keşfedilmiştir. Eserin 1891’de Farsça aslı daha sonra da 1893’te Fransızca tercümesi, Fransız şarkiyatçı ve diplomat olan C.H. Auguste Schefer tarafından yapılmıştır. Bu ilk çalışmadan sonra Siyasetnâme’nin neşir ve tercümesi farklı ilim insanlarının ilgisini çekmiştir. Kafesoğlu (1955) eserin İstanbul’da üç nüshanın olduğunu ve bunların İstanbul Üniversitesi, Fatih ve Molla Çelebi kütüphanelerinde bulunmakta olup, asıl nüshaya en yakın olanının Molla Çelebi nüshası olduğunu ifade etmektedir. Nizamettin Bayburtlugil (2003) ise eser hakkında yapılan neşir ve tercüme sınıflandırmıştır.

Neşirler: Schefer (Paris, 1891), Seyyid Abdurrahim Halhali (Tahran, 1310), Abbas İkbâl Astiyanî (Tahran, 1329), Murteza Müderrisi Çihardihî (Kazvinî’nin notlarıyla, Tahran, 1334; 2. Baskı, Tahran, 1344), Hubert Darke (Tahran, 1962), Mehmet Altay Köymen (Ankara, 1976).

Tercüme: Fransızca: Schefer (Paris, 1893), Kısmen İtalyanca: F. Gabrieli (Orientalia, VII/1-2, s.80-94, 1938), Rusça: B. Zakhoder (Leningrat, 1949), Türkçe: a) Ebul Fazl Mustafa (İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, Ty.Nu.6952. Küçük boy 14 vr., seçme bir tercümedir), b) Mehmet Ali Aynî c) M. Şerif Çavdaroğlu (İstanbul, 1954), İngilizce: Hubert Darke (Nevhaven, 1960), Almanca: K. E. Schabinger (Leiden, 1960).

1954’te Çavdaroğlu’nun Türkçe tercümesi yayımlandıktan sonra 1955’te İbrahim Kafesoğlu, Siyasetnâme’nin muhtevası ve Türkçe tercümesi hakkında Türkiyat Mecmuası’nda yayınlanan “Büyük Selçuklu Veziri Nizamü’l-Mülk’ün Eseri, Siyasetname ve Türkçe Tercümesi” adlı bir makaleyi kaleme almıştır. Bu makalede mevcut neşirlerin yetersiz ve eksik olduğunu, eserin eksiksiz nüshasının İstanbul Molla Çelebi Kütüphanesi’nde bulunduğu dikkat çekmiştir. Mehmet Altay Köymen, Kafesoğlu’nun bu işaretini dikkate almış ve Molla Çelebi nüshasından istifade ederek 1976’da Siyasetnâme’yi yeniden neşretmiştir.

51 Fasıldan oluşan Siyasetnâme’nin muhtevası Nizâmülmülk’ün kendi sözleriyle şu şekilde tanımlanmaktadır (Bayburtlugil, 2021:24): “*Tüm padişah ve emirler için bu kitaba sahip olmaktan ve onun içindekileri bilmekten başka çare yoktur. Bilhassa zamanımızdaki emerler bu kitabı ne kadar fazla okurlarsa din ve dünya işlerinde hakkında bilgileri o kadar artar, dost ve düşmanın durumunu daha iyi farkeder, işleri daha kolaylaşır, doğru yolu daha kolay bulurlar. Neticede dergâh, saray, divan, meydan, meclis, mal (mülk), söz, durum, halk, ordu ve benzeri yerlerde padişahlık merasim ve kanunu onlara malum olur. Ülkenin tamamında uzak-yakın, çok-az hiçbir şey onlara gizlenmez. Hak Taâlâ’nın rızasına ve iki cihanda muratlarına ererler.*” Muhtevası bu kadar kapsamlı olan Siyasetnâme kaynak olarak kullanılarak Büyük Selçuklular dönemine ait olaylar, kişi ve yer isimleri gibi farklı başlıklar altında çok sayıda eser kaleme alınmıştır. Mehmet Altay Köymen’in (1953) “*Büyük Selçuklu İmparatoru Melikşah Devrine Dair Bir Eser Münasebetiyle*” başlıklı makalesinde Siyasetnâme’de geçen konuları gruplayarak bir tasnif yapmıştır. Ali Ertuğrul (1999) “*Kaynakları*

Bağlamında Nizâmülmülk'ün Siyâset-Nâmesi'nde Geçen Önemli Kişiler" adlı yüksek lisans tezi ise Siyasetnâmede geçen tarihi şahıslar üzerinde durmuştur.

Neredeyse tüm ömrünü devlet yönetimine adanmış, Büyük Selçuklu Devleti'ne yirmi dokuz yıl vezirlik yapmış olan Nizâmülmülk'ün şahsiyeti, devlet yönetimi ve siyaset hakkındaki düşünceleri de ilim dünyasının üzerinde en çok durduğu araştırma konuları arasında yer almıştır. 2019'da yayınlanan Bilge Vezir Nizâmülmülk adlı eser, konunun uzmanlarının her yönüyle bu devlet büyüüğünü ele aldığı önemli bir çalışmadır.

Siyasetnâme ve Nasihatnâme geleneği içinde Nizâmülmülk'ün Siyasetnâmesi, yazılma gayesi ve farklı dönemlerde kaleme alınan benzer eserlerin kıyaslanması da ilim insanlarının üzerinde en sık çalıştığı konulardan birini oluşturmuştur. Bilhassa Yusuf Has Hacib, Machiavelli, Gazali ve Maverdî ile onların eserleri Nizâmülmülk ve Siyasetnâme'nin en sık karşılaştırıldığı isimler olarak görülmektedir. Sok yıllarda üzerinde durulan değerler eğitimi konusu da Siyasetnâme kapsamında ele alınmaya başlanan disiplinler arası çalışmalar bağlamında dikkat çekmektedir.

İslam dünyasında kurulan ilk medreseler Nizâmülmülk'ün eseri olmasa da onun bu kuruma getirdiği nizam ve ülkenin her yerinde medrese kurulmasına verdiği önem Türk-İslam eğitim sisteminin temellerinden birini teşkil etmektedir. Bu sebeple Nizâmülmülk ve medrese / eğitim ilişkisi araştırmacıların üzerinde çalıştığı konulardan birini oluşturmuştur. Ayrıca bu konuda temel eser olarak nitelendirilebileceğimiz dönem kaynaklarının da fazlaca olduğu görülmektedir. İbnü'l-Cevzî (ö. 597/1201)'nin *el-Muntazam fî târihi'l-mülük ve'l-ümem'i* adlı eseri Nizâmülmülk'ün şahsiyeti hakkında bilgi vermesinin yanında Nizâmiye Medresesi'nin vakfiyesini günümüze ulaştırması bakımından önem teşkil etmektedir. İbn Hallikân (ö. 681/1282)'ın *Vefeyâtü'l-a'yân'ı* İslam coğrafyasında yaşamış önemli şahsiyetlerin biyografilerini sunarken, Nizâmiye Medreselerinde görev yapan kişiler hakkında da bilgiler vermektedir. Abdülgâfir Fârisî (ö. 529/1134-35)'nin *el-Müntehab mine's-siyâk li-târihi Neysâbü'r* adlı eseri ise Fârisî'nin talebesi olduğu Nişâbur Nizâmiye Medresesi hakkında bilgiler içermesi bakımından önemlidir. Ahmet Yaşar Ocaklı'nın yüksek lisans tezi Nizâmiye Medresesi hakkında olup, konu hakkında değerli yayınlar kaleme almıştır.

Nizâmülmülk Şahsiyeti ve Siyasetnâme

Ahmadi, B. T. S. (2019). Büyük Vezir Hacı Nizâmülmülk'ün Hayatı, Faaliyetleri ve Eserlerine Kısa Bir Bakış. (İç.) M. K. Arıcan, M. E. Kala ve M. Tuğrul (ed). *Bilge Vezir Nizâmülmülk*, Konya: Konya Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları.

Ak-kala, A. S. (2014). Selçuklu Veziri Nizâmü'l-Mülk'ün Vasiyetnâmesi. O. G. Özgüdenli (Çev.). *Marmara Türkiyat Araştırmaları Dergisi* I,1:203-214.

Akdağ, E. (2020). Nizâmülmülk'ün Hayatı, Sûfilere Yaklaşımları ve Şeyhi Ebû el-Fârmedî = The Life of Nizam al-Mulk, His Attitudes Towards Sufis, and His Sheikh Abu Ali al-Farmadi, Ankara: *Diyanet İlmi Dergi [Diyanet İşleri Reisiği Yıllığı]*, cilt: LVI, sayı: 3, s. 1019-1048.

Akkuş, M. (2018). Nizâmü'l-Mülk Suikastının Dönemin Kaynaklarına Yansıması, *USAD Bahar*, 8, 165-186.

Akkuş, M. (2019). Nizâmülmülk Suikastının Tahlili ve Rivayetlerin Değerlendirilmesi. (iç.) M. K. Arıcan, M. E. Kala ve M. Tuğrul (ed) *Bilge Vezir Nizâmülmülk*, Konya: Konya Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları.

Altay, A. (2008). *Düstûrü'l-mülk Vezîrü'l-melik (Metin ve Değerlendirme)*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Arıcan, H.K; Kala, M.E. ve Tuğrul, M. (ed.) (2019). *Bilge Vezir Nizamülmülk*. Konya: Türkiye Yazarlar Birliği.

Atıcı, A., A. (2007). Hasan Sabbah ve Halefleri Tarafından Suikaste Uğrayan Devlet Adamları 1090-1257. Ankara: *İCANAS Kongresi (Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi)*, 333-345.

Aydar, M. Z. (2017). Devlet Adamlarına Nasihat için Kaleme Alınan Eser Siyâsetnâme. *Misak Aylık İslami Eğitim Dergisi*, 321.

Benek, İ. (1970). *Bedreddin el-Ayni'nin idk ül Cuman'ına Büyük Selçuklu Veziri Nizâmülmülk* (Yayınlanmamış bitime tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi.

Bosworth, C. E., (1997), "Nasihatü'l-Müluk", *Encyclopaedia of Islam (New Edition II)*, vol. II, s. 984.

Cihan, P. (2020). *Hâce Abdullah el-Ensârî'nin Vezir Nizâmülmülk'e Nasihatleri*. (iç.), M. Kesik, E. Altan ve M. Öztürk (ed.), Ortaçağ Tarihçiliğinde Bir Duayen: Prof. Dr. Abdülkerim Özaydın'a Armağan, Bilge Kültür Sanat Yayınları.

Çaylak, A. ve Çelik, F. (2022). *Nizâmülmülk (1018-1092)*. (iç.) Adem Çaylak (ed.), İslam Siyasi Düşünceler Tarihi. Savaş Yayınları.

Darke, H. (1960), *The Book of Government or Rules for Kings, The Siyasa-tnama or Siyer al-Muluk of Nizam al-Mulk*. Routledge& Kegan Paul Ltd, London.

Ertuğrul, A. (2002), Büyük Selçuklu Devleti'nde Mihver Bir Şahsiyet: Nizâmü'l-Mülk. *Yeni Türkiye*, 46: 33-49.

Ertuğrul, A. (2002), Bir Kaynak Olarak Nizâmü'l-Mülk'ün Siyâsetnâmesi. *Türkler*, c. 5: 271-278.

Ertuğrul, A. (2006). Nizâmülmülk'ün Siyâsetnâmesi'nin Mevcut Bazı Neşirlerine Dair. *İstem*, 7, 99-116.

Faizul-Hasan, F. (1946), "A Deep into the Wasâyâ' and Siyâsat Nama of Nizâm-ul- Mulk", *IC*, XX/4, s. 391-407.

Fatıma Pira (1387). Cinsiyet û Kudret der Siyasetnâme-yi Hâce Nizâmülmülk. *Pejuheş-i Zenân*, S. 3, ss. 155-169.

Göksu, E. (2018). *Bilge Vezir Nizâmülmülk*. İstanbul: Erdem Yayınları.

Gündoğdu. M. (2014). *Haşhaşileri Dize Getiren Devlet Adamı. Somuncu Baba Dergisi*, 173, 2-4.

Hânî, Ebu'r-Rab (2007). "el-Vezîr Nizâmülmülk ve devruhû fi'l-hayâti'l-'âmme fi devlet's-Selçûkiyye". *Mecelle Câmi'atü'n-necâh li'l-ebhâs*. 21/3 : 865-891.

Hasan, M. R. (1963), 'Nizâmul Mulk Tusi' in Sharif, M.M. A History of Muslim Philosophy, Wiesbaden: Otto Harrasowitz, Vol. 1, pp. 747-773. 54.

Hassan, M.R. (1990). *Nizâmülmülk*. (çev.) Yusuf Z. Cömert. (iç.), (ed.) Mian Muhammed Şerif, İslâm Düşüncesi Tarihi, c. 2, İstanbul: İnsan Yayınları.

Hüseyn Alyârî (1373). Nizâmiye der Ahdî Nizâmülmülk. *Zibân ve Edeb-i Fârisî (Neşriyye-yi Sâbık Dânişgede-yi Edebiyât-ı Dânişgâh-ı Tebrîz)*, S. 151-152, ss. 1-12.

Kafesoğlu, İ. (1955). Büyük Selçuklu Veziri Nizâmülmülk'ün Eseri: Siyâsetnâme ve Türkçe Tercümesi. İstanbul: *Türkiyat Mecmuası*, C. 12, 231-256.

Kafesoğlu, İ. (1964). Nizâmülmülk. İstanbul: *İslam Ansiklopedisi* Cilt. 9, S.329-333.

Kafesoğlu, İ. (2009). *Büyük Selçuklu Veziri Nizâmülmülk'ün Eseri Siya-setnâme ve Türkçe Tercümesi. Türkiyat*, 231-235.

Kânpurî, Abdurrezzâk, *Zindegâni-yi Ebu Ali Hasan b. Ali b. İshak Tusî ya Hâce Nizâmülmülk*, trc. Seyyid Mustafa Tabatabaî, Tahran 1350.

Karaoğlu, M. C. (2011). *Büyük Selçuklu Devleti Vezirleri*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kesik, M. (2018). Büyük Selçuklu Devleti Veziri ve Türk Tarihinin Önemli Devlet Adamlarından Nizâmülmülk. *Selçuklu Üniversitesi Selçuklu Araştırmaları Dergisi*, sayı 8, s. 53-81.

Kollektif (2018). *Doğumunun 1000. Yılında Nizâmülmülk, Devlet ve Eğitim Geleneğine Yolculuk: Bilge Vezir Nizâmülmülk*, Konya: Konya Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları: Türkiye Yazarlar Birliği, 2019.

Kömürçüoğlu, M. – Kömürçüoğlu, Ş. (2009). Güç ve Adâlet Arasında Bir Devlet Adamı: Nizâmülmülk ve Siyâsetnâmesi. *İlem Yıllık*, S.4, 1-43.

Köymen, M.A. (1977). Selçuklu Veziri Nizâmülmülk ve Târihî Rolü. Ankara: *Milli Kültür*, Sayı: Mayıs-1/5.

Köymen, M. A. (2002). Büyük Selçuklu Veziri Nizâmülmülk ve Tarihi Rolü. (iç.) H.Güzel, K.Çiçek ve S.Koca (Ed.) *Türkler Ansiklopedisi*, 5.c, Ankara: Yeni Türk Yayınları.

Lambton, A.K.S. (1984). The Dilemma of Government in Islamic Persia: The Siyasat-nama of Nizam Al-Mulk. *Iran: British Institute of Persian Studies*, XXII: 55.

Mahbube, Abdulhadi M. (1999). *Nizâmülmülk; Dirase Tarikhiyye fi Sîretihî ve Ehem A`malihî hilale İstizarihi*, Dâru'l-Mısriyye el-Lübneniyye, Kahire.

Merçil, E. ve Dodangeh, A. (2018). Selçuklu Veziri Nizâmülmülk'ün Nasihatnâmesi. (iç.) H. Alan, Ö. İşbilir, Z. Aycibin, M. A. Kılıç (haz.), *Abdülkadir Özcan'a Armağan: Tarihin Peşinde Bir Ömür*, İstanbul: Kronik Kitap.

Mürsel, G. (1963). *Vezir Nizamülmülk*. İstanbul: Nesil Yayınları.

Nizâmülmülk (1419/1990). Ebû Ali el-Hasan b. Ali b. İshâk. *Meclisâni min emâli 's- sâhib Nizâmi 'l-mülk Ebî Ali el-Hasan*. Thk. Ebû İshâk el-Huveynî el-Eserî. Kâhire: Mektebetü İbn Teymiyye.

Ocak, A. (2018). Nizâmülmülk'ün Dinî ve Fikrî Hayatı. *USAD*, S. 8. 32-52.

Özaydın, A. (2007). Nizâmülmülk. *Diyanet İşleri İslam Ansiklopedisi* içinde (Cilt. 33, s. 194-196).

Özaydın, A. (2018). Nizâmülmülk'ün Büyük Selçuklu İmparatorluğu'na Hizmetleri. *Selçuk Üniversitesi Selçuklu Araştırmaları Dergisi*, 8. sayı, s. 1-31.

Özgen, C. C. (2018). Nizâmülmülk. *Türklerin Büyükleri: Asya'dan Avrupaya Hazar'dan Akdeniz'e*, İstanbul: Kronik Kitap.

Parmaksızoğlu, İ. (1977). Nizâmülmülk. *Türk Ansiklopedisi*, c. 25: 299-300.

Piyadeoğlu, C. (2020). Hâce Abdullah el-Ensârî'nin Vezir Nizâmülmülk'e Nasihatleri. (iç.), M. Kesik, E. Altan ve M. Öztürk (ed.), *Ortaçağ Tarihçiliğinde Bir Duayen: Prof. Dr. Abdülkerim Özaydın'a Armağan*, Bilge Kültür Sanat Yayınları.

Rake, H.K. (Tr. & Ed.) (1960), The Book of Government and Rules for Kings (Siyasat Namah of Nizâm al-Mulk al-Tusi), London.

Rızâ, Abdulhâdî. (1959). Emâli Nizâmülmülk el-vezîri's-Selcûkî fi'l-hadis. *MMMA*. 5/349-378. Kahire.

Rippe, Karl (2010). Über den Sturz Nizâm-ul-Mulks. 60. *Doğum Yılı Münasebetiyle Fuad Köprülü Armağanı*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.

Sadıkî Semercanî, Hasan, *Bihterîn Tâcîkân: Şerh-i Zindegânî, Tahlil ve Berresî-yi Akâid ve Şive-i Hükümetdârî-yi Nizâmülmülk Tusî der Asr-ı Selcûkiyân*, Ebrişehr 1383.

Saray, B. Ş. (2012). *Nizâmü'l-Mülk*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Tokat: Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Simidchieva, M. (2004). Kingship and Legitimacy in Nizam al-Mulk Siyâsatnâme; Fifth/Eleventh Century. *Writers and Rulers*, Eds. Beatrice Gruendler and Louise Marlow, Wiesbaden.

Şahin, M. (2013). Büyük Selçuklu Devleti Vezîri Nizâmü'l-Mülk'ün Siyasal, Sosyal, Dinî ve Kültürel Hayattaki Rolü (1018-1092). *History Studies*, c. 5, sy. 6, s. 225-245.

Şahin, M. – Arabacı, U. (2020). Bir İhtirasın Hikâyesi: Selçuklu Devlet Adamı Tâcü'l-Mülk'ün İktidar Mücadelesi. *Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi-Journal of Turkish Researches Institute*. 68, (Mayıs-May 2020), 341-366.

Şimşek, O. (2019). *Nizâmülmülk (1018-1092)*. (iç.) M. Akçakaya (ed.) Türk-İslam Tarihinde Yönetim Bilgeleri, Ankara: Gazi Kitabevi.

Tabakoğlu, A. (2021). Nizâmülmülk (408/1018-485/1092). Mehmet Bulut (ed.), *İslâm İktisadî Düşünce Tarihi I*, İstanbul: Sabahattin Zaim Üniversitesi Yayınları.

Tabatabai, S. C. (1996). *Hoca Nizâmülmülk*. Tahran: Behzad Yayınları.

Tomoko, S. (2016). Religion and Politics in the Seljûk Period: Conflicting Ideologies of Nizâm al- Mulk and the `Abbâsîd Caliphate. Tokyo: *Sophia Journal of Asian, Middle East and African Studies*, S.34, s. 151-153.

Turan, R. (2019), Devlet ve Kader Adamı Bir Şahsiyet: Nizâmülmülk. (İç.) M. K. Arıcan, M. E. Kala ve M. Tuğrul (ed.), *Bilge Vezir Nizâmülmülk*, Konya Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları.

Vehbi, H. (1301/1885). Nizâmülmülk. *Meşahir-i İslam*. İstanbul: Mihran Matbaası, C.2, cüz: 20, 602-640.

Yavari, N. (2010). Mirrors for Princes or a Hall of Mirrors? Nizam al-Mulk's Siyar al-Muluk Reconsidered. *Al- Masaq*, XX, 1, August.

Yazar, N. (2020). Nizâmülmülk Etkisi: Otorite Sahibi Bir Vezir Portresi. Sivas: *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 24(1), 247-266.

Yılmaz, O. (2015). *Siyasetnâme'den Seçmeler: Nizâmülmülk*. İstanbul: Hasbahçe Yayınları.

Yüksel, A.T. (2013). Nizamülmülk ve Selçuklu Bilim ve Düşünce Hayatındaki Yeri. *II. Uluslararası Selçuklu Kültür ve Medeniyeti Sempozyumu Selçuklularda Bilim ve Düşünce* (19-21 Ekim 2011 Konya), IV. cilt, 193-198.

Siyasetnâme ve Tercümelere

Bayrutlugil, N. (1981). *Nizâmülmülk*. Siyasetnâme Türkçesi, İstanbul: Dergâh Yayınları, 1. Baskı.

Köymen, M.A. (2013). *Siyaset-Nâme Nizamülmülk*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.

Nizâmülmülk. (1310). *Siyâsetnâme-yâ seyr-i Mülûk*. nşr. Abdurrahîm Halhalî. Tahrân: Müessesese-i Hürşîd.

Nizâmülmülk (1941). *Siyâsetnâme*. Hasan Ali Yücel Klasikler Dizisi, Farsça Aslından Mehmet Taha Ayar (çev), Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Nizâmülmülk. (1976). *Siyerü'l-Mülûk veya Siyâset-Nâme*. nşr. Mehmet Altay Köymen. 1. Cilt Ankara: Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Yayınları.

Nizâmülmülk. (1999). *Siyâsetnâme*. M. A. Köymen (Haz.), Ankara: TTK.

Nizâmülmülk. (2006). *Siyâsetnâme*. N. Bayburtlugil (Çev), İstanbul: Dergâh Yayınları.

Nizâmülmülk. (2009). *Siyâsetnâme*. M. T. Ayar (Çev.). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Nizâmülmülk (2014). *Siyasetnâme*. M. Topkaya (Çev). Ankara: Nilüfer Yayınları.

Nizâmülmülk (2014). *Siyasetnâme*. S. Yalsızuçanlar (Çev). İstanbul: Lacivert Yayınları.

Nizâmülmülk, Ebû Ali Hasen b. Ali b. İshâk et-Tüsî (2016). *Siyasetnâme*. haz. M. Altay Köymen. Ankara: TTK Yayınları.

Nizâmülmülk (2017). *Siyasetnâme*. M. Kanar (Çev.). İstanbul: Say Yayınları.

Nizamülmülk (1348). *Siyasetnâme (Siyerü'l-mülûk)*, haz. Cafer Şiar, Tahran.

Nizamülmülk (1364). *Siyerü'l-mülûk (Siyasetnâme)*, haz. Hubert Darke, Tahran.

Nizâmülmülk ve Siyaset Felsefesi

Al-Rızwî, S. Rizvan (1990). Political and Administrative Measures of Nizâm al-Mulk Tūsî. *Islamic Studies*, Vol. 19, No. 2, pp 111-119.

Altinkaya, S. C. (2009). *Nizâmülmülk'te Meşruiyet*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Arıkan, A. (2011). Nizâmülmülk'ün Eş'arilere Destekleri ve Diğer Sünnîlerle İlişkileri. *İslâmî İlimler Dergisi* 6/2: 39-64.

Avunan, S. (2016). *Nizâmülmülk'ün Yönetim Anlayışı*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Canatan, K. (2009). Geleneksel Siyaset ve Devlet Felsefesinin Bir Yorumu Olarak Siyâsetnâme-Büyük Devlet Adamı Nizâmülmülk'ün Devlet ve Siyaset Anlayışı Üzerine. İstanbul: *Turkish Studies = Türkoloji Araştırmaları: International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, IV. cilt, 7. sayı [Klasik Türk Edebiyatında -Mesnevi- Prof. Dr. Haluk İpekten Anısına] , 194-220.

Coşkun, Y. (1994). Nizâmülmülk'ün Siyâsetnâmesine Göre Büyük Selçuklu Devletinin Yönetim İlkeleri. *İlim ve Sanat Dergisi*, 35-36:99- 107.

Ekiz, C. (2010). Siyâsetname'de Yönetim Sorunsalı. *Amme İdaresi Dergisi*, Cilt XLIII, S. 4, 1-30.

Ertuğrul, A. (2019). Nizâmülmülk'ün Gözüyle Batını Hareketlerin Tarihsel Kökenleri ve Temel Gayeleri. (İç.) M. K. Arıcan, M. E. Kala ve M. Tuğrul (ed.), *Bilge Vezir Nizâmülmülk*, Konya Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları.

Göksu, E. (2021). Selçuklular Dönemi Türk Devlet Geleneği ve Nizâmülmülk. *Çelebi: Tarih, Kültür ve Düşünce Dergisi*, II. cilt, 2. sayı [Türk Devlet Geleneği], 164-174.

Günay, V.A. ve Aksoy, E. (2022). Selçuklu Dönemi Türk Devlet Yapısının ve Yönetim Anlayışını Şekillendiren Unsurlar. *Kamu Yönetimi Enstitüsü Sosyal Bilimler Dergisi* (3), 135-168.

Ilyas, A. (1963), "The Political Theory of Nizâm al-Mulk Tusi (1017-1092 CE.)", *Iqbal*, XI/3, Lahore, s. 48-71.

Kaya, F. (2019). *Nizâmülmülk ve Siyasetnâme Kapsamında Türk Siyasal Ahlakı ve Yönetim Anlayışı*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Bursa: Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Koç, E. (2015). Nizâmülmülk ve Siyaset Düşüncesi. M. Akıncı ve G. N. Şafak (Ed.), *1. Türk İslam Siyasi Düşüncesi Kongresi Bildiri Kitabı* (ss. 493-502). Aksaray: Aksaray Üniversitesi.

Korkut, Ş. (2022). Nizâmülmülk'ün Siyaset Felsefesi = The Political Philosophy of Nizam al-Mulk's. *İslâmî Araştırmalar = Journal of Islamic Research*, XXXIII. cilt, 1. sayı, 300-333.

Nadwi, S. S. (1404/1984), "Religious Policy of Nizâm al-Mulk", *al-'Ilm*, IV, Durban- Westville, s. 37-43.

Öngül, A. (2019). *Sultan Melikşah'a Karşı Hanedan Üyelerinin İsyanlarının Bastırılmasında Nizâmülmülk'ün Rolü*. (iç.) M. K. Arıcan, M. E. Kala ve M. Tuğrul (ed.), Bilge Vezir Nizâmülmülk, Konya Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları.

Özmen, A. (2014). Siyâsetnâme'de Yönetim Felsefesi. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Elektronik Dergisi*. 10, 203-218.

Rizvi, S. A. (1978), *Nizâm al Mulk Tusi: His Contribution to Statecraft, Political Theory and Art of Government*, Lahore.

Sezer, Ö. ve Sezer, A. O. (2015). Devlet Yönetimi Teorisi Olarak Nizâmülmülk'ün Siyâsetnâmesi Çerçevesinde Adalet ve Meşruiyet. M. Akıncı ve G. N. Şafak (Ed.), *1. Türk İslam Siyasi Düşüncesi Kongresi Bildiri Kitabı* (ss. 511-528). Aksaray: Aksaray Üniversitesi.

Şen, A. T. (2022). *Nizâmülmülk Fikirleri Işığında Türk-İslam Tipi Yönetim Modeli Ölçeği*. (Yayınlanmamış doktora tezi). Karabük: Karabük Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.

Şenol, K. (2022). Nizâmülmülk'ün Siyaset Felsefesi = The Political Philosophy of Nizam al-Mulk's, *İslâmi Araştırmalar = Journal of Islamic Research*, cilt: XXXIII, sayı: 1, s. 300-333.

Şimşir, M. (2019). Nizâmülmülk'ü Devlet Yönetiminde Başarılı Kılan Temel Özellikleri. (İç.) M. K. Arıcan, M. E. Kala ve M. Tuğrul (ed.), *Bilge Vezir Nizâmülmülk*, Konya Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları.

Tazi, A. (2019). Şi'î-Bâtınî Nüfuzunun "Devlete Sızması" Tehlikesi Ve Siyâsetnâme'den Hareketle Devletin Buna Karşı Harekete Geçmesi. (iç.) M. K. Arıcan, M. E. Kala ve M. Tuğrul (ed.), *Bilge Vezir Nizâmülmülk*, Konya Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları.

Tunç, A. & Çarkıt, M. (2019). Nizâmülmülk'ün Türk-İslam Yönetim Geleneğine Yaptığı Katkıları. *Management and Political Sciences Review*, 2(2), 29-51.

Usta, Y. (2021). *Nizâmülmülk'ün Siyaset Teorisi ve Pratiği*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul: Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü.

Uzun, Y. (2021). Değer Odaklı Yönetim Anlayışına Dair Bir Okuma: Nizâmülmülk'ün Siyâsetnâme'sinden Günümüze Etik Yönetim Esasları. *Çorum: Hitit Sosyal Bilimler Dergisi = Hitit Journal of Social Sciences*, XIV. cilt, 1. sayı, 263-286.

Yavari N. (1996). Nizam al-Mulk and the Restoration of Sunnism in Eleventh Century Iran. *Tahqiqat-e Eslami* 10/1-2, 1996.

Yeğin, S. (2017). *Siyâsetnâmeye Göre Nizâmülmülk'ün Devlet ve Toplum Anlayışı*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yılmaz, C. (1994). Nizamülmülk'ün Siyasetnamesine Göre Büyük Selçuklu Devletinin Yönetim İlkeleri. *İlim ve Sanat Dergisi*, (35-36): 99-107.

Yüksel, M. Ş. (2019). Nizâmülmülk'ün Türk-İslâm Siyaset Teorisi'ndeki Yeri. (iç.) M. K. Arıcan, M. E. Kala ve M. Tuğrul (ed.), *Bilge Vezir Nizâmülmülk*, Konya Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları.

Nizâmülmülk, Nizâmiye Medreseleri ve Kültür Hayatı

Acar, A. (2007). "Selçuklu Medreseleri ve İslâm Kültür ve Medeniyetine Kazandırdıkları", *Uluslararası Türk Dünyasının İslâmiyete Katkıları Sempozyumu = International Symposium on the Contribution of Turkish World to Islam, 31 Mayıs - 1 Haziran 2007*, s. 351-364.

Ajgou, A. (2013). Selçuklu Devrinde Özel Eğitim Müesseseleri (H. 5.yy) Şafii Nizâmiye Medreseleri Örneği. Konya: *II. Uluslararası Selçuklular'da Bilim ve Düşünce Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, s. 491-522.

- Akdoğan, M. (2017). Nizâmiye Medreseli Muhaddisler. *Diyanet İlmî Dergi* 53/4, 77-103.
- Al-Faruque, Muhammad. (1987). The Development Institution of Madrasah And The Nizâmiyah of Baghdad. Islamabad: *Islamic Studies*. Volume 26, No. 3, 253-263.
- Ali, İ. A. (2013). Selçuklular Devrinde Nizâmiye Medreseleri ve Şafii Mezhebinin Yayılmasına Etkileri. Konya: *II. Uluslararası Selçuklular'da Bilim ve Düşünce Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, s. 463-490.
- Aybakan, B. (2011). Bağdat Nizâmiye Medresesi İlk Müderrisi Ebû İshak eş-Şîrâzî (476/1083). *İslam Medeniyetinde Bağdat (Medînetü's-Selâm) Uluslararası Sempozyum (7-8-9 Kasım 2008)*. I-II. 1/699-715. İstanbul: İFAV Yayınları.
- Baştürk, N. (2019). Nizâmiye Medreseleri'nin Anadolu Medreseleri'ne Etkileri. (iç.) M. K. Arıcan, M. E. Kala ve M. Tuğrul (ed.) *Bilge Vezir Nizâmülmülk*, Konya: Konya Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları.
- Beken, A. (2014). *İlk Kuruluş Dönemlerinde Medreselerde Dini İlimlerin Öğretimi- Nizâmiye ve Mustansiriyye Örnekleri* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Adana: Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Beken, A. (2017). *Nizâmiye ve Mustansiriyye Medreselerinde Dini İlimlerin Öğretimi*. Ankara: Bizim Büro Matbaa Dağıtım Basım Yayın.
- Berker, A. (2021). Nizâmiye Medreseleri'nde Öğretimi Yapılan İlimler. *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 21/2, 415-443.
- Biçer, B. (2013). Kuruluş Devrinde Nizâmiye Medreselerinin Müderrisleri. *Tarih Okulu Dergisi*, 16, 263-287.
- Biçer, B. (2019). Nizâmiye Medreselerinde Öğrenim Gören Öğrenciler. (iç.) M. K. Arıcan, M. E. Kala ve M. Tuğrul (ed.) *Bilge Vezir Nizâmülmülk*, Konya: Konya Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları.
- Bilgili, F. M. (1998). *Nizamiye Medreselerinin İlk Dönemlerinde Dini Eğitim ve Öğretim* (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bindebir, M. (2021). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Nizâmülmülk'e Ait Siyâsetnâme İsimli Eserinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Bowen, H. (1928). The Nizamiya Madrasa and Baghdad Topography. *The Journal of the Royal Asiatic Society of Great Britain and Ireland* (3), s. 609-614.
- Cevad, M. (1953). El-Medresetü'n-Nizâmiyye bi-Bağdad, *Sümer*, II/IX, 317-342.
- Dargahani, S.D. (2019) The Social Network of Nizamiyyah School System under Nizam al-Mulk Administration (456-485/1063-1092) = Nizâmülmülk'ün Vezirlik Döneminde Nizâmiye Okullarının Sosyal İlişkileri, *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, sayı: 47, s. 567-591.
- Eravşar, O. (2019). Nizâmiye Medreseleri ve Selçuklu Dönemi Medrese Mimarisinin Ortaya Çıkışı. (İç.) M. K. Arıcan, M. E. Kala ve M. Tuğrul (ed.), *Bilge Vezir Nizâmülmülk*, Konya Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları.
- Fârisî, Ebû'l-Hasen Abdülğâfir b. İsmail b. Abdülğâfir (ö. 529/1134-35) (1989). *El-Müntehab Mine's-siyâk li Târîhi Neysâbûr* (thk. Muhammed Ahmed Abdülaziz), Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut.
- Gökmen, G. (2019). Emîr Mu'izzî Dîvânı'nda Sultan Melikşâh Nizâmülmülk, Fahrümülk, Terken Hâtun ve Mucîrüddevle İçin Yazılan Mersiyeler Çanakkale, *Çanakkale Araştırmaları Türk Yıllığı Dergisi*, XVII. cilt, 26. sayı, 131-148.

İbnü'l-Cevzî, Ebû'l-Ferec Abdurrahman b. Ali (ö. 597/1200) (1992-93). *El-Muntazam fî Târîhi'l-Mülûk Ve'l-ümem*, I-XIX (thk. Muhammed Abdülkadir Atâ-Mustafa Abdülkadir Atâ), Beyrut.

İbnü'l-Cevzî (2005). *El-Muntazam Fi Tarihi'l-Ümem'de Selçuklular*. Haz. Ali Sevim. Ankara: Türk Tarih Kurumu.

İbn Hallikân, Ebû'l-Abbâs Şemsüddîn Ahmed b. Muhammed b. Ebû Bekr (ö. 681/1282) (1968). *Vefeyâtü'l-a'yan ve Enbâu Ebnâi'z-zamân*, I-VIII (thk. İhsan Abbâs), Beyrut.

Karaismailoğlu, A. (2019). Nizâmülmülk Döneminde Kültür ve Edebiyat. (iç.) M. K. Arıcan, M. E. Kala ve M. Tuğrul (ed.) *Bilge Vezir Nizâmülmülk*, Konya Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları.

Kaya, B. (2019). Nizâmiye Medreseleri ve Eğitim Geleneği. *Çekmece İZÜ Sosyal Bilimler Dergisi*. c.VII, sayı 14, 49-66.

Kırpık, G. (2009). *Nizâmiye Medreseleri Ortaçağın Yükseköğretim Kurumu*. Ankara: Anıl Matbaa ve Ciltevi.

Kırpık, G. (2011). Bağdat Nizâmiye Medresesi Kuruluşu, Yapısı ve İşleyişi, İslâm Medeniyetinde Bağdat (Medînetü's-Selâm), *Uluslararası Sempozyum, 07-08-09 Kasım 2008*, c. II, s. 685-698.

Kisâî, Nûrullâh. (2000). *Medârisü'n-Nizâmiyye ve te'sîrâtü ilmî ve ictimâ'îân*. Tahrân.

Kuşçu, A. D., Orta Doğu'da Şî'i-Sünnî Mücadelesinde Selçuklu ve Zengî Medreselerinin Yeri, *Akademik Orta Doğu Dergisi*, sy: 4, s. 21-44.

Koroğlu, M. (2006). *Nizamiye Medreselerinin İcra Ettiği Fonksiyon ve Etkilediği Coğrafya* (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Manisa: Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Levy, R. (1928, April). The Nizamiya Madrasa at Baghdad. *The Journal of the Royal Asiatic Society of Great Britain and Ireland*, 2, 265-327.

Ma'ruf, Nâcî. (1973). *Ulemaü'n-Nizâmiyyât ve Medârisü'l-Meşriki'l-İslâmî*. Bağdat.

Ma'ruf, Nâcî. (1973). *Medâris Kable'n-Nizâmiye, Matbaatü'l-Mecma'i'l-İlmiyye*, Bağdat.

Ocak, A. (1993). *Nizâmiye Medreseleri*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Malatya: İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Ocak, A. (2002). Nizâmiye Medreseleri ve Büyük Selçuklularda Eğitim. Ankara: *Türkler*, V, 721-727.

Ocak, A. (2013). Medrese Geleneği İçinde Nizâmiye Medreseleri'nin Önemi ve İlim Dünyasına Kazandırdıkları Yenilikler. Konya: *II. Uluslararası Selçuklular'da Bilim ve Düşünce Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, s. 441-462.

Ocak, A. (2017). *Selçuklu Devri Üniversiteleri Nizâmiye Medreseleri*, İstanbul: Nizâmiye Akademi.

Ocak, A. (2019). Nizâmiye Medreseleri'nin İslam Tefekkür Hayatındaki Yeri. (iç.) M. K. Arıcan, M. E. Kala ve M. Tuğrul (ed.), *Bilge Vezir Nizâmülmülk*, Konya Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları.

Okumuşlar, M. (2008). Ehl-i Sünnetin Kurumlaşmasında Nizamiye Medreselerinin Etkisi. *Marife Din Araştırmaları Dergisi*, 8 (1), 137-148.

Özaydın, A. (2007). Nizâmiye Medresesi. İstanbul: *Diyanet İşleri İslam Ansiklopedisi* içinde (Cilt. 33, s. 188-191).

Özkan, Ö. (2007). *Medrese Tâbirinin İlk Defa Ortaya Çıkışı, Selçuklular Zamanında Medreselerin Kuruluş Sebepleri ve Medrese Eğitimi*, Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü/İlköğretim Anabilim Dalı/Sosyal Bilimler Öğretmenliği Bilim Dalı.

Özkurt, K. (2019). İsfahan'da Nizâmülmülk Türbesi ve Selçuklu Hanedan Mezarları. (iç.) M. K. Arıcan, M. E. Kala ve M. Tuğrul (ed.), *Bilge Vezir Nizâmülmülk*, Konya Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları.

Piyadeoğlu, C. (2018). Nizâmiye Medreselerinin Kuruluşu ve Önemi. *USAD*, S. 8, 124-135.

Rob, H. E. (2019). Vezir Nizâmülmülk'ün Selçuklu İlmî Hayatındaki Rolü. Çev: Maşallah Nar, (İç.) M. K. Arıcan, M. E. Kala ve M. Tuğrul (ed.), *Bilge Vezir Nizâmülmülk*, Konya Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları.

Sahafiasl, P. (2019). Tarihi Kaynakların Çizdiği Nizâmülmülk Portrelerine Selçuklu Minyatür Sanatı Etkisiyle Çağdaş Yaklaşımı. (iç.) M. K. Arıcan, M. E. Kala ve M. Tuğrul (ed.) *Bilge Vezir Nizâmülmülk*, Konya Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları.

Sıddıqı J. (2012). *Nizâmiye Medreseleri ve Eğitim Felsefesi Açısından Değerlendirilmesi*. (Yayınlanmamış doktora tezi). Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Talas, M. E. (2000). *Nizâmiye Medresesi ve İslâm'da Eğitim-Öğretim*. çev. Sadık Cihan. Samsun: Etüt Yayınları.

Taşdemirci, E. (1989). Medreselerin Doğu Kaynakları ve İlk Zamanları. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 2, 269-271.

Temizel, A. (2019). Nizâmülmülk Döneminde Şair ve Şiir. (İç.) M. K. Arıcan, M. E. Kala ve M. Tuğrul (ed.), *Bilge Vezir Nizâmülmülk*, Konya Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları.

Yahya, A. (2015). Nizâmülmülk'ün Türk Eğitim Tarihindeki Yeri Nedir?. *Türk Eğitim Tarihi: M.Ö. 1000-M.S.2015*, Ankara: Pegem Akademi, 53.

Nizâmülmülk ve Büyük Selçuklu Devleti Müesseseleri

Arıcı, H. (2005). *Nizâmülmülk ve Selçuklu Müesseselerinin Oluşumundaki Yeri*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Ertuğrul, A. (1999). *Kaynakları Bağlamında Nizâmülmülk'ün Siyâset-Nâmesi'nde Geçen Önemli Kişiler*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Fazlı K. (2006). *Selçuklular Bibliyografyası*. Konya: Çizgi Kitabevi.

Göksu, E. (2018). Nizâmülmülk ve Selçuklu İktâ'ının Şekillenmesindeki Rolü. *Selçuk Üniversitesi Selçuklu Araştırmaları Dergisi*, sayı 8, s. 147-164.

İbnü'l Adim (1982). *Buğyetü't-Taleb fi Tarih-i Haleb, (Biyografilerle Selçuklular Tarihi)*. (çev). Ali Sevim, Ankara.

İncekaya, O. (2022). *Büyük Selçuklu Devleti'nin Kurumsal Yapısının Oluşumunda Siyâsetnâme Geleneğinin Etkisi (Nizâmülmülk Siyâsetnâmesi Örneği)*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Kırklareli: Kırkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Karaarslan, H. Z. (2022). *Büyük Selçuklu Devleti Bürokrasisinde Nizâmülmülk Etkisi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Çorum: Hitit Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.

Köymen, M.A. (1953). Büyük Selçuklu İmparatoru Melikşah Devrine Dair Bir Eser Münasebetiyle. *Bulleten. CXVIII (65-68): 557-604*.

Kucur, S. S. (2002). Nizâmülmülk'ün Siyâsetnâmesinde Selçuklu Devlet Teşkilatı Açısından Bir Bakış: Emîr-i Hares ve Emîr-i Dâd. İstanbul: *Türklük Araştırmaları Dergisi*, 12. sayı, 41-72.

Oğuzay, F. (2019). Nizâmülmülk'ün Siyâsetnâme Adlı Eserinde Tarım Politikaları ve Ebû Yûsuf'un Bu Alandaki Görüşleriyle Karşılaştırılması = Agricultural Policy in Nizamulmuk's Siyasetname and Comparison with

Abu Yusuf's Views in This Field, *Türkiye İlahiyat Araştırmaları Dergisi = Turkey Journal of Theological Studies*, III. cilt, 2. sayı, 238-258.

Sokhanpardaz, K. (2019). Nizâmülmülk'ün Büyük Selçuklu Mimari Faaliyetlerindeki Rolü. (İç.) M. K. Arıcan, M. E. Kala ve M. Tuğrul (ed.), *Bilge Vezir Nizâmülmülk*, Konya Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları.

Şahin, F. N. (2021). Nizâmülmülk ve İktisadi Fikirleri. *Maruf İktisat: İslâm İktisadı Araştırmaları Dergisi = Maruf Economics: The Journal of Islamic*, sayı: 1, s. 25-36.

Şimşir, M. (2015). Nizâmülmülk'ün Siyâsetnâmesi ve İstihbarata Yönelik İlke ve Yöntemleri. *Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*. 28, 68-79.

Togay, A.B. (2017). *Nizâmülmülk Siyâsetnâmesi'nin Selçuklu Tarihindeki Siyasi, Sosyal ve Askeri Yapılara Etkisi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Zengin, G. (2017). *Nizâmülmülk'ün Siyâsetnâmesi'nde Değerler Eğitimi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Karşılaştırmalı Çalışma Olarak Nizâmülmülk ve Siyâsetnâme

Acındı, Ö. (2006). *Siyâsetnâme ve Kutatgu Biligde Halk Anlayışlarının Karşılaştırılması*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Niğde: Niğde Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Altıntaş, R. (2019). Cüveynî'nin Vezir Nizâmülmülk'e Sunduğu El-Akîdetü'n-Nizâmiyye Adlı Eserinin Değerlendirilmesi. (İç.) M. K. Arıcan, M. E. Kala ve M. Tuğrul (ed). *Bilge Vezir Nizâmülmülk*, Konya: Konya Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları.

Altunöz, Y. (2005). *Yusuf Has Hacib'in Kutadgu Bilig'i ve Nizâmülmülk'ün Siyâsetnâmesi Işığında Türk Hâkimiyet Anlayışı*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Elazığ: Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Aygün, V. (2006), *Kâşgarlı Mahmûd, Balasagunlu Yusuf ve Nizâmülmülk'e Göre Türk Ordusu*, (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Ayık, C. (2016). *Kutadgu Bilig ve Siyâsetnâme'de Ahlak Siyaset İlişkisi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Çorum: Hitit Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Ghazali, A. (1992). Economic Thought of Nizâm al-Mulk al-Tusi' in Abul-Hasan M. Sadiq and Aidit Ghazali (eds.), *Readings in Islamic Economic Thought*, Kuala Lumpur: Longman Malaysia, pp. 74-87.

Gökcan, Ö. (2018). Machiavelli ve Nizâmülmülk'te Devlet Yönetimi: Hükümdar (Prens) ve Siyâsetname Üzerine Karşılaştırmalı Bir Analiz. *Munzur Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, VI. cilt, 12. sayı, 25-47.

Gökmen, G. (2019). Emîrüşşü'arâ Mu'izzî Dîvânı'nda Nizâmülmülk Methiyeleri. (iç.) M. K. Arıcan, M. E. Kala ve M. Tuğrul (ed.) *Bilge Vezir Nizâmülmülk*, Konya Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları.

Gözel, A. (2019). *Selçuklu ve Osmanlı Devleti'nde Devlet Adamının Siyaset Filozofu Olarak Portresi (Nizâmülmülk ve Lütfî Paşa Örneği)*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Gözel, A. (2021). Büyük Selçuklu Devri Siyâsetnâmelerinde Vezâret: Nizâmülmülk, Gazzâlî ve Keykâvus Örneği İstanbul: 9. *Türkiye Lisansüstü Çalışmalar Kongresi Bildiriler Kitabı- II*, II. cilt [Felsefe-Hukuk-İktisat-İletişim-İslamcı Dergiler Projesi (İDP)-İşletme], 15-34.

Haddadî, Murad, *Nakd-ı Derûnî-yi Hukûmethâ-yı İstibdadî: Cubranderzgerî-yi İran der Ahd-ı Türk ve Moğol Âsîbşinasî-yi Hâce Nizamülmülk, İmam Muhammed Gazzâlî, Baba Efdal Kaşanî*, Kirmanşah 1381.

Harmancı, M. (1999). *İslam Felsefesinde Siyaset Teorisi (Farabi, Maverdi, Nizâmülmülk, İbn Teymiyye'nin Siyâsetnâmelerine Göre)* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kavak, Ö. (2011). İki Âlim, İki Halife Adayı: Cüveynî'nin Nizâmülmülk'ü, Gazzâlî'nin Müstahzir'i. *Dîvân Disiplinlerarası Çalışmalar Dergisi*, 16(31), 35-66.

Kavak, Ö. (2011). Cüveynî'ye Göre Halifenin Vasıfları Yahut Nizâmülmülk'ü Hilafete Teşvik Etmek. *Konya: II. Uluslararası Selçuklu Kültür ve Medeniyeti Bilim ve Düşünce Sempozyumu*, 20-22 Ekim 2011, s.327-349.

Menekşe, Ö. (2005). İslam Düşünce Tarihinde Devlet Anlayışı: Mâverdi ve Nizâmülmülk Örneği. *Samsun: Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, V-3, 193-211.

Nar, M. (2019). Maverdi ve Nizâmülmülk'te Meşruîyetin Kaynağı. (iç.) M. K. Arıcan, M. E. Kala ve M. Tuğrul (ed.), *Bilge Vezir Nizâmülmülk*, Konya Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları.

Öcal, A. (2020). Public Administrator Profile in Political Treatises: Special Reference Nizamülmülk, Kınalızade Ali Efendi and Machiavelli. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Aralık 21(2), 451-471.

Önalp, G. (2016). *Machiavelli ve Nizâmülmülk'ün Siyaset Anlayışlarının Karşılaştırılması*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ardahan: Ardahan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Piyadeoğlu, C. (2019). Amîdülmülk Kündürî ile Nizâmülmülk'ün Sosyal Politikaları Hakkında Bir Karşılaştırma. (iç.) M. K. Arıcan, M. E. Kala ve M. Tuğrul (ed.), *Bilge Vezir Nizâmülmülk*, Konya Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları.

Selçuk, H. (2020). Üç Devir, Üç Devlet ve Üç Vezir (Bilge Tonyukuk, Nizâmülmülk ve Lütfî Paşa). Y.E. Tansü (ed.), Gaziantep: *Bilge Tonyuyuk Anısına Türkiye ve Türk Dünyası Araştırmaları-I*.

Süllü, Z. (2017). Siyasal İletişim Açısından Tarihi Metinler Olarak Selçuklu ve Osmanlı Dönemi Siyâsetnâmeleri: Nizam'ül Mülk'ün Siyâsetnâmesi Ve Koçi Bey Risalesi Bağlamında Siyasal İletişimin Tarihsel Kökenleri. *İNİF E-DERGİ*, 2(1), 47-62.

Şahin M. (2007). *Sirâcu'l Mülûk, Siyâset-Nâme, Ahkâmü's-Sultaniyye ve Kutadgu Bilig'e Göre Hükümdar Dışındaki Üst Düzey Devlet Görevlilerinin Karşılaştırılması*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Tokat: Gazi Osman Paşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Tuğral, O. (2008). *Kutadgu Bilig ve Siyâsetnâme'de Devlet Anlayışı*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Niğde: Niğde Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Tuncer, M. (2003). *Aristoteles ve Nizâmülmülk'te Devlet Felsefesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Elazığ: Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Uydu, M. (1992). Yusuf Has Hacib'in Kutadgu Bilig'i İle Nizâmülmülk'ün Siyâsetnâmesinin Karşılaştırılması, *Türk Kültürü* (351): 428-436, Ankara.

Yeşil, A. (1996). *Doğu ve Batı Yönetim Bilimi Düşüncesinin Öncüleri Machiavelli ve Nizâmülmülk Örneği*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yılmaz, D. (2019). Tarihi Romanlarda Üç İsim: Nizamülmülk, Hasan Sabbah, Ömer Hayyam. Çekmece İZÜ Sosyal Bilimler Dergisi, 7 (4), 201-208.

Structured Abstract

The real name of Nizamülmülk, one of the important figures of Turkish and Islamic administrative and intellectual history, is Ebû Ali Kivâmüddîn Hasen b. Ali b. He is Ishaq al-Tusi. He was born in 1018 in Râdkan village of Tus city of Khorasan. His father, Ali b. Ishaq was the chief of Tus âmili and Nûkan town of Ghaznavid state (Özaydın, 1999: 194; Şimşir, 2015: 70). Nizamülmülk, who received his primary education from his father, took Qur'an and hadith lessons in Aleppo, Isfahan, Nishapur and Baghdad, which were the science centers of the period. Nizamülmülk, who is frequently mentioned in the sources that he is a preacher master, is fluent in Arabic, although his mother tongue is Persian (Turan, 2019: 1). It is known that he worked as a manager in various regions of the Ghaznavid geography together with his father, who was a government official. When Khorasan came under the domination of the Seljuks, Nizamülmülk and his father entered the service of this state (Çaylak, A. ve Çelik, F., 2018: 425).

Nizamülmülk served as a vizier to Alparslan (d.465/1072) and Melikşah (d.485/1092), who were important sultans of the Seljuk State, for a total of twenty-nine years (Akdağ, 2020: 1022). During his viziership, the Seljuk State witnessed struggles for the strengthening of local notables as well as external problems. Nizamülmülk is the architect of the Seljuks' emergence from these struggles with a state order and hierarchy. The period when he was a vizier is considered to be the period when justice and security prevailed. It is emphasized in the sources that he is a knowledgeable, just, moral and generous manager. Due to his successful and powerful viziership, he was given the title of Nizamülmülk by the caliph of the period, Kâim bi Emrillah, which means "the order of the property, country, country" (Şimşir, 2015: 70; Çaylak, A. ve Çelik, F., 2018: 426; Şahin, 2021: 27). Nizamülmülk, one of these great thinkers and statesmen of the Islamic world, was stabbed and martyred by a young supporter of Hasan Sabbah in Nihâvend because of his struggle with the Batinis (Şahin, 2021: 27).

Nizamülmülk is a powerful administrator who played an active role in the state administration and brought various innovations during his long viziership period. The innovations he brought set an example for the institutions of the Turkish states after the Seljuk State. One of these innovations is the strengthening of the iqta system in practice. Nizamülmülk established a system specific to the Seljuks and their successors, the Turkish states, by forming the military iqta system (Şahin, 2021:27).

Nizamülmülk established the foundations of the Turkish-Islamic state tradition by arranging the central (divan) and palace organization of the Seljuks in the administrative field. In the judicial field, he established courts in accordance with Islamic traditions (Gökcan, 2018: 28). It has also brought about significant changes in the education system. As an institution, Nizamülmülk realized that Shiite Fatimids, Sunni Abbasids and Seljuks made various attempts in order to wear out the madrasas that existed before. He systematized the madrasas in a way that could be considered as a foundation school under the conditions of the period in order to strengthen the knowledge of the Sunnah (Özaydın, 2007: 188-191; Okumuşlar, 2008: 141; Şimşir, 2015: 70; Turan, 2019: 3). Nizamülmülk, who gave importance to zoning activities in the country apart from the madrasahs, had ribat, hospital, inns and mosques built. Nizamülmülk, who attaches great importance to science, brought together Sultan Melikşah and astronomy scholars in the 467th year of the Hijri. This is how the Celali calendar was arranged in relation to the nickname of Celâlüddeve of Sultan Melikşah (Gökcan, 2018: 28).

Nizamülmülk which is one of the most important political names in Turkish history a politician, his Persian work *Siyâsetnâme* was prepared at the request of Melikşah and completed in 1092 (Şimşir, 2015: 71). His work, *Siyâsetnâme*, in which he describes the formation of the state, its functioning, its institutions and the failing parties of the institutions, and the measures to be taken on these issues, has 51 chapters. In each chapter, Nizamülmülk explained his thoughts with anecdotes and examples (Gökcan, 2018: 29; Tabakoğlu, 2021: 403).

Nizamülmülk is one of the most researched Turkish elders with his contributions to the state order and administration in his long vizier life, innovations he brought to Turkish science and thought life, and numerous reconstruction activities. Among these studies, academic publications that are directly or mostly about Nizamülmülk were selected. Since some sources deal with the first examples of the institutions he founded or the main reason for the establishment of these institutions, they are indirectly seen as related to Nizamülmülk and included in the scope of the study. In the study, it was considered important to set a standard for the records by creating the bibliography record according to the surname of the author. However, some foreign resources could not be reached. For this reason, the sources that could not be reached have been transferred to the study by preserving the bibliography of the determined publication.